

جلوه های بصری اصل قرآنی توحید در هنر و معماری اسلامی

فاطمه اکبری، جواد حسن پورنامی

استادیار دانشکده فرش، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، ایران

Fakbari @gmail.com

آمربی دانشکده فرش، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، ایران

pournamijavad@yahoo.com

چکیده:

کیفیت ظهور حقایق قرآنی توحید از اهمیت ویژه‌ای در آثار مختلف هنر و معماری اسلامی برخوردار است. این نوشتار با هدف دستیابی به راز پایداری هنر و معماری اسلامی در ادوار تاریخی جهان اسلام به بررسی انحاء جلوه‌های بصری توحید ذاتی، توحید صفاتی، توحید افعالی و توحید عبادی در این آثار می پردازد.

هنر و معماری اسلامی عرصه ظهور حقایق قرآنی است. تشبیه ناپذیری خداوند در اقسام توحید ذاتی و صفاتی در انواع صور و شکل های تجرید یافته و رمزی جلوه گر می شود. وحدت و هماهنگی و انتظام هندسی حاکم بر سراسر هستی در توحید افعالی در هندسه کیفی حاکم بر ترکیب بندی عناصر تصویری در آثار هنری جلوه گر می شود. رعایت قوانین هندسه؛ با توازن، تعادل، تناسب، تقارن در میان عناصر بصری؛ نقطه، خط، سطح، حجم موجب وحدت و هماهنگی در سراسر اثر هنری می گردد.

ریتم از تکرار عناصر بصری؛ نقطه، خط، سطح، حجم، در انحاء آثار هنری ایجاد می شود. اعلام عبودیت و بندگی به درگاه خداوند در توحید عبادی به صورت عنصر ریتم در آثار هنر و معماری جلوه گر می شود.

روش پژوهش توصیفی تحلیلی و شیوه تجزیه و تحلیل قیاسی و استقرایی با رویکرد تأویلی و روش گردآوری اطلاعات، کتابخانه‌ای و میدانی است.

واژگان کلیدی: هنر اسلامی، توحید ذاتی، توحید صفاتی، توحید عبادی، توحید افعالی

Visual manifestation of Qur'an principle of monotheism in the Islamic art

Abstract:

The quality of emerging Qur'an facts of monotheism in several Islamic art works is of high importance in this article.

This paper by the aim of reaching to the secret of stability of Islamic art in the historic periods of Islamic world, deals with the ways of visual manifestations of inner monotheism, trait monotheism, task monotheism, worship monotheism in the Islamic art and the relationship between the Qur'an principle of monotheism in Islam religion with main basics of Islamic arts, symbolism, unity and coordination of visual elements and the position of rhythm in configuration.

The methodology of this research is descriptive- analytic and the method of data analysis is deductive-inductive and the way of data collection is library- field one.

Keywords: Islamic art, inner monotheism, trait monotheism, worship monotheism, task monotheism